

OBSAH

A. ÚVOD DO MAKROEKONOMIE

1. PROČ STUDOVAT EKONOMII?	1
1.1 CO JE MAKROEKONOMIE?	1
1.2 K ČEMU JE MAKROEKONOMIE?	2
1.3 NEOKLASICKÁ A KEYNESOVSKÁ MAKROEKONOMIE – ROZPOR, KTERÝ VÁS BUDE PROVÁZET	4
1.3.1 Neoklasická teorie	4
1.3.2 Keynesovská ekonomie	5
1.3.3 Další vývoj kontroverze mezi neoklasickou a keynesovskou teorií	5
2. PRODUKT EKONOMIKY A JEHO MĚŘENÍ	7
2.1 MAKROEKONOMICKÉ AGREGÁTY	7
2.2 NOMINÁLNÍ A REÁLNÝ PRODUKT	9
2.3 METODY VÝPOČTU HRUBÉHO DOMÁCÍHO PRODUKTU	10
2.3.1 Výdajová metoda	10
2.3.2 Důchodová (příjmová) metoda	13
2.3.3 Hrubý domácí produkt jako přidaná hodnota	15
2.4 ROZDÍL MEZI „DOMÁCÍM“ A „NÁRODNÍM“ PRODUKTEM	16
2.5 NĚKTERÁ OMEZENÍ PŘI VÝPOČTU HRUBÉHO DOMÁCÍHO PRODUKTU	17
<i>Problém stínové ekonomiky</i>	17
<i>Práce v domácnosti</i>	17
<i>Otázka volného času</i>	18
<i>Necitlivost vůči společenské „hodnotě“ a kvalitě statků</i>	18
<i>Necitlivost vůči životnímu prostředí a přírodním zdrojům</i>	18
<i>Problém „nové ekonomiky“</i>	19
<i>HDP a lidské štěstí</i>	19
2.6 ALTERNATIVNÍ INDIKÁTORY	19
<i>Ekonomická úroveň země</i>	20
2.7 OSOBNÍ A DISPONIBILNÍ DŮCHOD DOMÁCNOSTÍ	21
<i>Osobní důchod</i>	21
<i>Disponibilní důchod</i>	21

B. DETERMINACE PRODUKTU V KRÁTKÉM OBDOBÍ

3. VÝDAJOVÝ MODEL S MULTIPLIKÁTOREM	23
3.1 SPOTŘEBNÍ VÝDAJE DOMÁCNOSTÍ	24
3.2 INVESTIČNÍ VÝDAJE SOUKROMÝCH FIREM	27
3.3 ROVNOVÁHA AGREGÁTNÍCH VÝDAJŮ A REÁLNÉHO DŮCHODU (DVOUSEKTOROVÝ MODEL)	29
3.3.1 Paradox spořivosti	32
3.4 VLIV STÁTNÍCH ZÁSAHŮ FISKÁLNÍ POVAHY A ROZVINUTÝ MULTIPLIKÁTOR	

(TŘÍSEKTOROVÝ MODEL)	33
3.5 VLIV ZAHRANIČNÍHO OBCHODU NA MAKROEKONOMICKOU ROVNOVÁHU (ČTYŘSEKTOROVÝ MODEL)	35
4. AS-AD MODEL	38
4.1 AGREGÁTNÍ POPTÁVKA	38
4.1.1 Proč je poptávková křivka klesající?	39
<i>Efekt bohatství</i>	39
<i>Efekt úrokové míry</i>	39
<i>Efekt mezinárodního obchodu</i>	40
4.1.2 Faktory ovlivňující agregátní poptávku	41
A) <i>Výdaje spotřebitelů</i>	41
B) <i>Investiční výdaje</i>	43
C) <i>Výdaje vlády na nákup výrobků a služeb</i>	43
D) <i>Výdaje na čistý export</i>	44
4.2 AGREGÁTNÍ NABÍDKA	45
4.2.1 Krátkodobá agregátní nabídka	45
4.2.2 Dlouhodobá agregátní nabídka	47
4.2.3 Faktory ovlivňující agregátní nabídku	48
<i>Faktory ovlivňující krátkodobou agregátní nabídku</i>	48
<i>Faktory ovlivňující krátkodobou i dlouhodobou agregátní nabídku</i>	49
4.2.4 Třístupňová křivka agregátní nabídky	51
<i>Horizontální neboli keynesovská část křivky AS</i>	52
<i>Vertikální neboli klasická část křivky AS</i>	53
<i>Střední neboli rostoucí část křivky AS</i>	53
4.3 MAKROEKONOMICKÁ ROVNOVÁHA	53
4.4 ZMĚNY MAKROEKONOMICKÉ ROVNOVÁHY	55
4.4.1 Změna agregátní poptávky	56
4.4.2 Změna agregátní nabídky	57
4.4.3 Neoklasické a keynesovské dosahování makroekonomické rovnováhy	58
<i>Neoklasické dosahování rovnováhy</i>	58
<i>Keynesovské dosahování rovnováhy</i>	58
5. PENÍZE V TRŽNÍ EKONOMICE	60
5.1 PENĚŽNÍ A REÁLNÁ EKONOMIKA	60
5.2 PENĚŽNÍ AGREGÁTY	60
5.3 KVANTITATIVNÍ TEORIE PENĚZ	63
5.3.1 Rovnice směny	63
5.4 TRH PENĚZ	64
5.4.1 Poptávka po penězích	65
<i>Transakční poptávka po penězích</i>	66
<i>Spekulační poptávka po penězích</i>	67
<i>Křivka poptávky po penězích</i>	68
5.4.2 Nabídka peněz	71
<i>Obchodní banky</i>	72
<i>Jak banky vznikly?</i>	72

<i>Jak vznikly banky s částečnými rezervami?</i>	73
<i>Makroekonomické a mikroekonomické příčiny regulace bank</i>	74
<i>Centrální banka a její funkce</i>	76
<i>Jak banky tvoří peníze – peněžní multiplikátor</i>	78
<i>„Destrukce“ peněz</i>	80
<i>Peněžní multiplikátor „teoretický“ a „reálný“</i>	80
<i>Problém „rezervního deficitu“</i>	81
<i>Nabídka peněz a její regulace</i>	82
<i>Peněžní báze</i>	83
5.4.3 Rovnováha na peněžním trhu a rovnovážná úroková míra	84
<i>Změny poptávky po penězích a nabídky peněz a jejich vliv na úrokovou míru</i>	85
5.4.4 Vztah trhu peněz k trhu zapůjčitelných fondů	87

C. DVĚ „MAKROEKONOMICKÁ ZLA“: INFLACE A NEZAMĚSTNANOST

6. INFLACE	89
6.1 MĚŘENÍ INFLACE	90
6.1.1 Měření cenové hladiny a cenové indexy	90
6.1.2 Míra inflace	93
6.1.3 Skrytá inflace	95
6.1.4 Potlačená inflace	95
6.2 OBECNÁ PŘÍČINA INFLACE	95
6.3 TYPOLOGIE INFLACE	96
6.3.1 Plíživá a pádivá inflace. Hyperinflace	96
<i>Hyperinflace</i>	97
6.3.2 Poptávková inflace	97
<i>K příčinám poptávkové inflace</i>	99
6.3.3 Nákladová inflace	100
<i>K příčinám nákladové inflace</i>	101
6.3.4 Očekávaná, anticipovaná a neanticipovaná inflace	102
6.4 INFLACE A ÚROKOVÁ MÍRA	103
6.5 SETRVAČNÁ INFLACE	104
6.6 JÁDROVÁ INFLACE	105
6.7 DŮSLEDKY INFLACE	106
<i>Další důsledky inflace</i>	108
6.8 CÍLOVÁNÍ INFLACE A NÁKLADY DESINFLACE	109

7. NEZAMĚSTNANOST	112
7.1 DŮSLEDKY NEZAMĚSTNANOSTI	112
7.2 MĚŘENÍ NEZAMĚSTNANOSTI	114
7.2.1 Míra nezaměstnanosti	114
7.2.2 Míra ekonomické aktivity	116
7.2.3 Struktura nezaměstnanosti	116
7.2.4 Počet uchazečů na jedno volné místo	117
7.3 TYPY NEZAMĚSTNANOSTI	117

7.4 MIKROEKONOMICKÉ SOUVISLOSTI NEZAMĚSTNANOSTI	118
<i>Minimální mzda</i>	120
<i>Odbory a kolektivní vyjednávání</i>	120
<i>Efektivnostní mzdy</i>	121
7.5 PŘIROZENÁ MÍRA NEZAMĚSTNANOSTI	122
7.5.1 Faktory ovlivňující přirozenou míru nezaměstnanosti	123
7.6 CESTY SNIŽOVÁNÍ NEZAMĚSTNANOSTI	123
 8. VZTAH INFLACE A NEZAMĚSTNANOSTI. PHILLIPSOVA KŘIVKA	 125
8.1 PŮVODNÍ PHILLIPSOVA KŘIVKA	125
8.2 PRVNÍ MODIFIKACE PHILLIPSOVY KŘIVKY	127
8.3 DALŠÍ MODIFIKACE PHILLIPSOVY KŘIVKY	128
8.4 NOVÉ EKONOMICKÉ JEVY A PHILLIPSOVA KŘIVKA	129
8.4.1 Vliv ropných šoků na ekonomiku	130
8.5 PHILLIPSOVA KŘIVKA S PŘIROZENOU MÍROU NEZAMĚSTNANOSTI	132
8.6 TEORIE ADAPTIVNÍCH A RACIONÁLNÍCH OČEKÁVÁNÍ A PHILLIPSOVA KŘIVKA	134
8.6.1 Lucasova verze Phillipsovy křivky	137
 D. CENTRÁLNÍ BANKA A VLÁDA V EKONOMICE	
9. MONETÁRNÍ (PENĚŽNÍ) POLITIKA	139
9.1 NÁSTROJE MONETÁRNÍ POLITIKY	140
9.1.1 Diskontní politika	140
9.1.2 Operace na volném trhu	141
9.1.3 Změny míry povinných minimálních rezerv	141
9.2 KEYNESOVSKÝ POHLED NA ÚLOHU A MOŽNOSTI MONETÁRNÍ POLITIKY	143
9.2.1 Pravděpodobný vliv změn úrokové míry na výdaje	144
9.2.2 Úroková míra a uzavírání deflační a inflační mezery v ekonomice	145
9.3 MONETARISTICKÝ POHLED NA ÚLOHU A MOŽNOSTI MONETÁRNÍ POLITIKY	147
9.3.1 Monetaristické pravidlo hospodářské politiky	148
9.3.2 Problém neutrality a ne-neutrality peněz	149
9.4 EKONOMICKÝ PRAGMATISMUS	151
9.5 NĚKTERÁ OMEZENÍ MONETÁRNÍ POLITIKY	152
9.5.1 Zpoždění účinků monetární politiky	153
9.5.2 Dilema centrální banky	154
9.5.3 Past likvidity	155
9.6 EUROZÓNA A EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA	155
 10. FISKÁLNÍ (ROZPOČTOVÁ) POLITIKA	 157
10.1 FUNKCE, CÍLE A NÁSTROJE FISKÁLNÍ POLITIKY	158
10.1.1 Nástroje fiskální politiky	159
10.2 STÁTNÍ ROZPOČET	161
10.2.1 Příjmy státního rozpočtu	161
<i>Daně lineární, progresivní a regresivní</i>	162
<i>Daňová kvóta</i>	164

10.2.2 Výdaje ze státního rozpočtu	164
10.3 POPTÁVKOVÉ ZAMĚŘENÁ FISKÁLNÍ POLITIKA – STABILIZAČNÍ FISKÁLNÍ POLITIKA	165
10.3.1 Vliv změn ve výši vládních výdajů	165
<i>Expanzivní výdajová politika</i>	165
<i>Restriktivní výdajová politika</i>	166
10.3.2 Vliv změn v míře zdanění	167
<i>Restriktivní daňová politika</i>	168
<i>Expanzivní daňová politika</i>	168
10.3.3 Kombinace výdajové a daňové politiky	169
10.3.4 Účinnost stabilizační fiskální politiky a sklon křivky agregátní nabídky	170
10.4 „NABÍDKOVĚ“ ZAMĚŘENÁ FISKÁLNÍ POLITIKA – EKONOMIE STRANY NABÍDKY	171
10.4.1 Lafferova křivka	174
10.4.2 Dodatek: průměrná a marginální míra zdanění	175
10.5 VYROVNANÝ A NEVYROVNANÝ STÁTNÍ ROZPOČET	176
10.5.1 Cyklický a strukturální deficit státního rozpočtu	177
10.5.2 Financování deficitu státního rozpočtu	178
<i>Daňové financování deficitu</i>	178
<i>Dluhové financování deficitu</i>	178
10.5.3 Financování deficitu státního rozpočtu a vytěšňovací efekt	178
10.5.4 Státní a veřejný dluh	181
10.6 NĚKTERÁ OMEZENÍ FISKÁLNÍ POLITIKY	182
10.6.1 Pružnost versus stabilita fiskálních nástrojů	183
10.6.2 „Stop and Go“ politika a časová zpoždění	183
10.6.3 Vytěšňovací efekt vládních výdajů	185
10.6.4 Omezená autonomie národní daňové politiky	186

11. MODEL IS-LM **188**

11.1 PŘEDPOKLADY A STRUKTURA MODELU IS-LM	189
11.2 TRH STATKŮ A KŘIVKA IS	190
11.2.1 Odvození křivky IS	191
11.2.2 Sklon a posuny IS křivky	193
11.2.3 Body mimo křivku IS	194
11.3 TRHY AKTIV A KŘIVKA LM	195
11.3.1 Odvození křivky LM	196
11.3.2 Sklon LM křivky	197
11.3.3 Posuny LM křivky	199
11.3.4 Body mimo křivku LM	200
11.4 CELKOVÁ ROVNOVÁHA – ROVNOVÁHA NA TRZÍCH STATKŮ I PENĚŽ	201
11.5 ÚČINKY MONETÁRNÍ POLITIKY V MODELU IS-LM	202
11.6 FISKÁLNÍ POLITIKA V IS-LM MODELU A VYTĚŠŇOVACÍ EFEKT	204

F. EKONOMICKÝ RŮST A EKONOMICKÝ CYKLUS

12. EKONOMICKÝ RŮST **207**

12.1 ZDROJE A TYPY EKONOMICKÉHO RŮSTU	208
12.2 MĚŘENÍ EKONOMICKÉHO RŮSTU	209
12.3 NEOKLASICKÝ MODEL EKONOMICKÉHO RŮSTU	210

12.3.1	Produkční, amortizační a investiční funkce	211
12.3.2	Stálý (stabilní) stav	213
12.3.3	Technologický pokrok a ekonomický růst	214
12.4	ROLE MEZINÁRODNÍ SMĚNY V PROCESU EKONOMICKÉHO RŮSTU	215
12.5	INSTITUCIONÁLNÍ ASPEKTY EKONOMICKÉHO RŮSTU	216
12.5.1	Problém exogenního pojetí technologického procesu	216
12.5.2	Nová teorie růstu a koncepce lidského kapitálu	217
12.5.3	Technologický pokrok jako veřejný statek a role vlády	218
12.5.4	Institucionální hranice produkčních možností	218
12.6	EKONOMICKÝ RŮST A BLAHOBYT SPOLEČNOSTI	219
12.6.1	Alternativní měřítka blahobytu	219
12.6.2	Ekonomický růst a důchodová nerovnost	220
12.6.3	Trvale udržitelný rozvoj	220

13. EKONOMICKÝ CYKLUS 222

13.1	ANATOMIE EKONOMICKÉHO CYKLU	222
13.2	ZDROJE A TYPY EKONOMICKÉHO CYKLU	225
13.2.1	Poptávkové a nabídkové změny	225
13.2.2	Typy ekonomických cyklů podle délky trvání (periody)	227
13.2.3	Endogenní mechanismus versus exogenní šoky	229
13.3	MODEL EKONOMICKÉHO CYKLU S MULTIPLIKÁTOREM A AKCELERÁTOREM	230
13.3.1	Investiční multiplikátor	231
13.3.2	Akcelerátor investic	232
	<i>Koeficient kapitálové náročnosti</i>	232
	<i>Princip akceleraace</i>	233
13.3.3	Součinnost investičního multiplikátoru a akcelerátoru investic	235
13.4	MONETARISTICKÝ MODEL EKONOMICKÉHO CYKLU	236
13.4.1	Nová kvantitativní teorie peněz a role adaptivních očekávání	236
13.4.2	Asymetrické informace na trhu práce ve Friedmanově modelu	237
13.4.3	Měnová politika v monetární koncepci cyklických výkyvů	238
13.5	„NABÍDKOVÉ“ TEORIE EKONOMICKÉHO CYKLU	239
13.5.1	Koncepce „přírodního“ cyklu W. S. Jevonse	239
13.5.2	„Inovační model“ ekonomického cyklu J. A. Schumpetera	240
13.6	POLITICKO-EKONOMICKÝ CYKLUS	242
13.7	EKONOMICKÝ CYKLUS, OKUNŮV ZÁKON A ROLE HOSPODÁŘSKÉ POLITIKY	243

H. VNĚJŠÍ VAZBY OTEVŘENÉ EKONOMIKY

14. MĚNOVÝ KURZ 246

14.1	MĚNOVÉ TRHY	246
14.2	MĚNOVÉ KURZY	247
14.2.1	Nominální a reálný kurz	247
14.2.2	Bilaterální a efektivní měnový kurz	250
14.2.3	Promptní a termínový měnový kurz	251
14.3	DETERMINACE MĚNOVÉHO KURZU	251
	<i>Faktory působící na změnu rovnovážného kurzu</i>	252
14.3.1	Co ovlivňuje měnový kurz v krátkém období?	253
14.3.2	Co ovlivňuje měnový kurz v dlouhém období?	254

14.4	SYSTÉMY MĚNOVÝCH KURZŮ	257
14.4.1	Výhody a nevýhody jednotlivých režimů	258
14.4.2	Režimy měnových kurzů v současnosti	260
	<i>Režim pevného měnového kurzu s fluktučním pásmem</i>	260
	<i>Režim posuvného zavěšení měnového kurzu</i>	260
	<i>Režim řízeného plovoucího měnového kurzu</i>	260
14.5	BUDOUCNOST ČESKÉ KORUNY	261
	<i>Kdy přistoupit k euru?</i>	263
	<i>Dopady vstupu ČR do eurozóny</i>	263
	<i>Pozitivní efekty</i>	263
	<i>Možné bariéry</i>	264
15.	PLATEBNÍ BILANCE	265
15.1	DÍLČÍ SALDA PLATEBNÍ BILANCE	267
15.2	KUMULATIVNÍ SALDA PLATEBNÍ BILANCE	268
	<i>Bilance na běžném účtu</i>	269
	<i>Oficiální vyrovnávací bilance</i>	270
15.3	INVESTIČNÍ POZICE A ZAHRANIČNÍ ZADLUŽENOST	270
16.	MEZINÁRODNÍ OBCHOD	274
16.1	PŘÍČINY EXISTENCE MEZINÁRODNÍHO OBCHODU	274
16.2	ABSOLUTNÍ VÝHODY	275
16.3	KOMPARATIVNÍ VÝHODY	276
16.3.1	Grafická analýza komparativních výhod v mezinárodním obchodě	278
16.4	DŮSLEDKY MEZINÁRODNÍ SMĚNY	282
16.4.1	Překážky volného mezinárodního obchodu	282
	<i>Cla</i>	282
	<i>Kvóty</i>	284
	<i>Embarga</i>	284
	<i>Prohibitivní clo</i>	284
16.4.2	Ekonomická neefektivnost jako produkt zavedení cla	285
16.4.3	Sociálně-politické dopady volného obchodu	288
16.5	ÚSILÍ O VOLNÝ OBCHOD	288
CH.	MAKROEKONOMICKÁ ÚLOHA STÁTU	
17.	MAKROEKONOMICKÁ ÚLOHA STÁTU A JEHO	
	HLAVNÍ CÍLE	290
17.1	STÁT A EKONOMIKA	290
17.2	STÁT V MAKROEKONOMICE	290
17.3	MAKROEKONOMICKÉ CÍLE HOSPODÁŘSKÉ POLITIKY A JEJICH KONFLIKTNOST	292
17.3.1	Magický čtyřúhelník	293
17.3.2	Index mizérie	295
	POUŽITÁ LITERATURA	297